

KVALITET I ALLMÄN KURS

Det här arbetsmaterialet är avsett för lärarlag i allmän kurs. Tanken är att arbetslaget ska kunna arbeta med att formulera gemensamma frågor, tankar eller riktlinjer för vart och ett av de 20 områdena, samt göra åtgärdslistor och fördela ansvaret för att saker bli gjorda.

Att grundligt arbeta igenom alla områden tar mycket tid. Det rimliga är nog att börja med de områden ni bedömer som viktigast. För de områden ni inte hinner arbeta med kan ni ändå använda det här materialet som påminnelse och informationskälla.

Kvalitetsmaterialet har tagits fram på Fornby folkhögskola i Dalarna. Många exempel kommer därifrån. Det kan naturligtvis se annorlunda ut på andra skolor.

ENKÄT

Enkät till lärarna som underlag för läraryrketets planering. Syftet är att vars och ens uppfattning ska ge läraryrketet ett prioriteringsunderlag för sin planering.

Kryssa för vart och ett av områdena i hur tydligt du uppfattar att det området är för dig. Mycket tydlig innebär att du är helt klar över området och hur det ska hanteras.

Markera också vilka fem områden som du tycker är viktigast att jobba med just nu.

Nr	Område	Mycket otydligt	Ganska otydligt	Varken eller	Ganska tydligt	Mycket tydligt
1	Folkhögskolans inriktning och ledning					
2	Kursens syfte/läraryrketets uppdrag					
3	Målgrupp					
4	Antagning					
5	Skolans kunskaps- och bildningssyn					
6	Hälsa och hållbar utveckling, Agenda 2030					
7	Ämnesbehörigheter, kunskap om andra skolformer					
8	Innehåll och arbetsformer					
9	Lärplattform, pedagogiska resurser					
10	Policys för likabehandling, miljö, droger...					
11	Utvecklingssamtal och personliga mål					
12	Förhållningssätt i undervisningen					
13	Studeraflytande					
14	Närvaro, studier i normal takt					
15	Förstärkningsbidrag och specialpedagogik					
16	Studie- och yrkesvägledning					
17	Kurator, stödfunktioner					
18	Uppföljning och utvärdering					
19	Studeraerätt , kostnader, internat, mat					
20	Studieomdöme					

Vilka fem områden tycker du är viktigast för er i arbetslaget att arbeta med den närmaste tiden?

Nr:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

KVALITET I ALLMÄN KURS

1. Folkhögskolans inriktning och ledning

En karta för kvalitet

Bilden på förstasidan kan ses som en organisatorisk kartbild över olika aspekter på verksamheten. Kartan vill ge en helhetsöverblick och fungera som påminnelse om de olika delarna som man behöver arbeta med.

De olika delarna hänger ihop och påverkar varandra. För en välfungerande folkhögskola krävs plats för både helhet och detaljer, både logik och känsla. Var och en måste förstå helheten för att kunna bidra. Styrkor, svagheter, hot och möjligheter måste diskuteras och information måste vara öppen och lättillgänglig.

Vilka punkter vi ägnar mest kraft åt kan växla över tid, beroende på vilka behov vi har.

Ledningsstruktur

Skolans styrelse beslutar om mål, verksamhetsplan och budget.

Några övergripande styrdokument är

- Det gemensamma politiska dokumentet "Folkbildningens Vägval och Vilja"
- Folkbildningsrådets statsbidragsvillkor
- Huvudmannens inriktning

Verksamhetsplan och budget följs upp löpande under året. Delårsbokslut redovisas i skolans styrelse en eller flera gånger om året.

Återkommande saker varje år är att besluta om vilka kurser som ska genomföras och att fördela resurser, lokaler och lärare. På Fornby görs en årlig tjänstefördelning där resurserna per kurs fördelas och lärarnas arbetstid läggs ut på undervisning, kursledning och andra uppgifter.

Rektor ansvarar för verksamheten inför styrelsen. På Fornby sker samråd i följande organ där protokoll förs. Det finns naturligtvis många olika varianter på olika folkhögskolor.

- Samverkansgruppen. Rektor, intendent, företrädare för facken samt skyddsombud.
- Lärarrådet. Samtliga lärare var tredje vecka. Servicepersonalen företräds av sin chef. Kursrådet av sin ordförande.
- Servicerådet. Anställda inom serviceenheten var tredje vecka. Leds av intendenten som är chef för servicepersonalen. Lärarrepresentant deltar efter ett rullande schema.
- Kursrådet. Representanter för samtliga kurser, rektor och personalrepresentanter. Sammanträder på kallelse av ordföranden som ska vara en studerande.
- Agendagrupper. Miljö- och arbetsmiljöledningsgrupp med representanter för administration, kök, städ, vaktmästeri och lärare samt rektor, skyddsombud och studerandeskyddsombud.

Individuella utvecklingsamtal med alla anställda hålls under hösten, rektor med var och en av lärarna och intendenten med var och en av servicepersonalen. Samtalen följs upp genom att varje medarbetare skriver en personlig utvecklingsplan som fastställs av respektive chef. Planen ska innehålla det man kommit överens om i samtalet. Den följs i sin tur upp vid lönesamtal under våren.

Stol eller cykel?

De olika delarna i den organisatoriska kartan på förstasidan kan se helt olika ut beroende på betraktarens utgångspunkter. Ett sätt att förstå motsatta utgångspunkter är att använda "stol" och "cykel" som organisationsmetaforer. Både en stol och en cykel är utmärkta saker, stolen om man i första hand vill sitta still och cykeln om man vill vara i rörelse. Motsatsen fungerar dåligt i bägge fallen. På folkhögskolan blir frågan om vi behöver utvecklas mot mer av stabilitet, regler och trygghet eller mot mer av nytänkande och förändring.

Folkhögskolan är starkt förknippad med folkrörelserna och förutsättningarna för alla medborgare att vara delaktiga i demokratin. Idag kan man kanske undra över om alla folkrörelser verkligen är i rörelse, eller om de i första hand är inriktade på att försvara gamla framgångar. Även de offentligägda folkhögskolorna behöver ställa sig frågan om man är en del i en samhällsförändring.

Hur ser ni i arbetslaget på skolans inriktning och ledning? Är vi i första hand en stol eller en cykel? Vill vi förändra samhället eller anpassa våra studerande till det? Fungerar ledningsstrukturen som ett, visserligen tryggt men ändå hinder för förnyelse? Är ledarskapet pedagogiskt eller administrativt? Borde skolan vara mer eller mindre öppen för förändringar? Behöver våra studerande mer eller mindre av fasta rutiner?

Lärlarlagets gemensamma frågor/tankar/riktlinjer	
Åtgärder som krävs	Ansvarig

Ungefär som med den här rutan kan man arbeta med alla de tjugo punkterna i materialet.

2. Kursens syfte/läroplanens uppdrag

Statsbidragsvillkoren stipulerar att "Den allmänna kursen ska främst vända sig till deltagare som saknar grundläggande behörighet för högskolestudier".

Statens stöd till folkbildningen utgår från det mål som riksdagen beslutat för folkbildningspolitiken: "Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället."

De fyra syftena med statens stöd till folkbildningen är att

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Fornbys huvudman Landstinget Dalarna formulerar sin vision så här: "Ett jämlikt Dalarna – för friskare och tryggare liv".

I Fornby folkhögskolas måldokument står det: "Vi ska öka våra insatser för folkhälsa och jobba med miljö, mat och motion samt mot droger. Alla ska möta och reflektera över kulturverksamhet av olika slag. Vi ska ha en nyfiken och öppen attityd för att prova nya verksamhetsformer, använda digital kommunikation och mötas över kurs- och filialgränser. 85 % av de studerande ska slutföra kursen."

Hur förhåller vi oss i vårt arbetslag till utgångspunkterna från staten, huvudmannen och skolan?

3. Målgrupp

Skolans måldokument: "Vi strävar efter att anta den sökande som behöver oss bäst och samtidigt har bra förutsättningar att klara studierna. Vi väger också in faktorer som att sätta samman en bra fungerande kursgrupp med en blandning av erfarenheter och kompetenser".

Fornbys mål är att ha 1,5 sökande per utbildningsplats.

De viktigaste kanalerna för vår rekrytering är personliga kontakter, t ex med tidigare deltagare och inte minst med studie- och yrkesvägledare på gymnasiet IM-program och projekt som Unga till Arbete. Öppet Hus i slutet av mars är ett viktigt tillfälle att visa upp skolan, men vi tar också emot en hel del studiebesök på andra tider.

På portalen Folkhögskola.nu finns landets alla folkhögskolekurser. På vår egen hemsida och i sociala medier kan vi själva lyfta fram vår verksamhet.

En särskild rekryteringskanal de senaste åren har varit studiemotiverande kurser, SMF, i samverkan med Arbetsförmedlingen. Vi har erbjudit deltagare i SMF-kurserna att fortsätta på allmän kurs när SMF-kursen på tre månader avslutats. En del SMF-deltagare har också redan från början integrerats i en allmän kurs. De senaste åren har deltagargruppen i SMF alltmer förskjutits mot studerande med svenska som andraspråk.

När vi rätt målgrupper med våra kurser? Behövs det insatser för att förbättra rekryteringen?

4. Antagning

Så här gör Fornby: Ansökningar tas emot av receptionen som skickar ett "tack för din anmälan"-meddelande, lägger in i Schoolsoft och meddelar berörda lärare att en ansökan kommit. Om det behövs kontaktar receptionen den sökande om att ansökan inte är komplett och att vi behöver en komplettering.

Kursansvariga kontaktar den sökande och bjuder in till intervju på skolan eller, om detta inte är praktiskt möjligt, per telefon. Utifrån ansökningarna och intervjuerna gör kursansvariga för respektive kurs gemensamt en prioritering av vilka som ska antas, sättas på reservlista eller inte antas. Listan lämnas till receptionen som skickar antagningsbesked, reserv- respektive icke antagningsbrev.

Ingen diskriminering får förekomma vid antagning till en folkhögskola. Kön, ålder eller etnicitet får alltså inte vara urvalskriterier när vi säger att vi tar hänsyn till gruppsammansättning vid antagning.

Antagningskrav är att vara 18 år eller fylla det under året och att man skickat in en komplett ansökan. Andra krav kan vara att man har tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna följa kursen eller att man varit drogfri en viss tid före kursen.

Urvalskriterier är att man saknar fullständiga gymnasiebetyg eller att man har behov av den pedagogik skolan erbjuder och att man bedöms vara motiverad och kan beskriva sina mål med studierna. Andra kriterier kan vara arbetslivs- eller föreningsaktivitet.

I antagningsbeskedet finns information om tid och plats för kursstart, kontaktuppgifter till kursansvariga samt om insättningar till bekräftelseavgift och bokkonto.

Vid enstaka antagningar under pågående termin följs samma rutiner.

De kursansvariga har ansvar för:

1. Kontroll att de studerandes behörigheter och betyg, adress- och anhöriguppgifter stämmer.
2. Utvecklingssamtal och löpande kontakter med de studerande.
3. Uppföljning av frånvaro i enlighet med skolans studeranderättsliga standard.
4. Skriva varningsmejl till studerande med hög frånvaro (kopia till rektor) och följa upp med samtal tillsammans med rektor, och eventuellt avslutningsbrev, som skrivs av rektor.
5. Kontakta nya sökande och informera om förutsättningarna för eventuell antagning.
6. Kontakter med t ex syv på kommunerna, socialförvaltningen och AF.
7. Göra underlag för kursbeskrivningar, kursintyg, diplom etc.
8. Redovisa kursens arbete skriftligt i skolans årsredogörelse.

5. Skolans kunskaps- och bildningssyn

Folkhögskolan är en fri och frivillig utbildningsform. Deltagare söker fritt och aktivt utbildning och väljer folkhögskola utifrån intresse och behov.

Folkhögskolan har stor frihet att själv utforma kursinnehållet. Det innebär också ett stort ansvar för kvaliteten. Deltagarna får möjlighet till inflytande och studierna bygger på en nära samverkan mellan deltagare och lärare samt deltagarna emellan.

Undervisningen präglas av ett tvärvetenskapligt synsätt med en blandning av teori och praktik.

Vad är kunskap? Hur lär man sig? Hur ser vi på bildning och utbildning? Finns det en särskild folkhögskolesyn? Har vi en gemensam syn i arbetslaget/på skolan?

Det finns en rad frågor som inte har något entydigt svar, men som är viktiga att föra ett levande samtal om.

Folkbildning

Nationalencyclopedin skriver "Folkbildningen har en viktig roll för att stärka värdegemenskapen i ett pluralistiskt samhälle och minska klyftorna mellan generationer och samhällsklasser. Humanism, tolerans, social rättvisa, internationell solidaritet, miljövard etc är nyckelord för allt bildningsarbete. Folkbildning bildar en motkraft till kulturens kommersialisering, vill motverka passivitet och ge en grundval för självständigt tänkande och ställningstagande i samhällsfrågorna. Den vill påverka attityder mot t ex invandrare och främmande kulturer i riktning mot tolerans och öppenhet. Allt detta avser att bidra till att stärka demokratin."

Folkbildningsrådet beskriver det så här: Folkbildning är utbildning och bildning för vuxna. Den är "fri och frivillig" i bemärkelsen att människor själva väljer om och när de vill delta.

Det samhällsstödda folkbildningsarbetet sker i studieförbund, med främst studiecirklar och olika kulturverksamheter, och inom folkhögskolor, med både långa och korta kurser och kulturaktiviteter.

Folkbildning handlar om att så långt som möjligt anpassa kurser och studiecirklar efter deltagarna, om att utgå från deltagarnas förutsättningar och behov. Det betyder att folkbildningens deltagare har stort inflytande över vad och hur de ska lära. Några grundtankar är att deltagarna lär av varandra, att arbetsformerna är demokratiska och engagerande och att lärandet är aktivt. Deltagarna söker och bygger sin egen kunskap – genom dialog, interaktion och reflektion med andra. Kulturinslag är vanliga.

Folkbildningen bärs av idéer – om politik, religion, kultur och samhälle. Den nära kopplingen till folkrörelser och föreningar ger studieförbunden och folkhögskolorna deras olika profiler.

Helhetssyn på lärande

Lärande handlar om både teoretiska kunskaper och om praktisk tillämpning, både om fakta och sinnlighet. Lärare behöver boklig kompetens, men också förmåga att se, uppleva bilder och musik, lust att söka och skapa. En stor del av lärarkompetensen är alltså intuitiv, tyst kunskap - den kan inte beskrivas annat än i väldigt generella termer. Lärarjobbet måste gå ut på att vara utvecklande, inte begränsande.

Vuxenutbildning är att bryta vardagens mönster säger professor Staffan Larsson i "Vardagslärande och vuxenstudier". Lärande är att omtolka den värld vi lever i, att se nya möjligheter. Utbildning måste ske i samspel med vardagslärande eftersom lärande som inte används förfaller.

Kompetens är att sträva efter vishet

Traditionellt betyder kompetens ungefär "förmåga att nå målen". Det är alltså ett vidare begrepp än kunskap och innefattar också mera svårdefinierade mänskliga förmågor. Ur ett folkbildningsperspektiv kan man vidga synen på kompetens ytterligare till "strävan efter vishet".

Från början är vi **nybörjare** och behöver få lära oss grunderna, ofta genom att någon helt enkelt talar om för oss vad vi ska göra. Efter någon tid blir vi **vana** vid våra arbetsuppgifter och kan utföra dem snabbt och effektivt, men bara inom de ganska begränsade områden som vi fått lära oss. Att vara **professionell** innebär att självständigt kunna lägga upp och styra sitt arbete. Inom vissa områden kan vi också bli **experter**, någon som andra frågar till råds och anlitar för att få hjälp av högsta kvalitet. Den högsta nivån - **vishet** - innebär att besitta en bredd och ett mänskligt djup som går långt utöver fackkunskaper. I visheten ligger förmågan att lyssna till andra på ett sådant sätt att de kan finna sina egna lösningar på problem och svårigheter.

Ytterligare en dimension i arbetet med att försöka definiera lärande är ett genusperspektiv. Är det ett traditionellt manligt perspektiv som gäller och hur ser i så fall ett mera kvinnligt alternativ ut?

Forskaren Sam Paldanius på Örebro Universitet skriver i "Värdeskapande i folkhögskolans undervisning: didaktiska reflektioner" (ISBN: 978-91-87351-14-3) om att folkhögskollärare ofta är framgångsrika därför att de lyckas vara "strategiskt otydliga". Genom att ställa öppna frågor och inte ge alltför tydliga eller snäva uppgifter skapar de ett utrymme där den studerande mer eller mindre tvingas ta initiativ och bestämma själv hur man ska ge sig i kast med sitt ämne.

6. Hälsa och hållbar utveckling, Agenda 2030

FNs 17 globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030, ger vägledning för ett övergripande innehåll i folkhögskolans verksamhet. Man kan arbeta tematiskt och kursövergripande med Agendamålen, men de finns också med i undervisningen i de gymnasiegemensamma ämnena.

Sju landmärken för hälsa och hållbar utveckling

Läkaren Johan Hallberg i Landstinget Dalarna har beskrivit sju landmärken för hälsa och hållbar utveckling. Landmärkena är ett sätt att visa hur vårt vardagsliv och vår personliga hälsa samspelar med en hållbar utveckling av hela jordklotet.

De sju landmärkena är: **1)** Mer kroppsrörelse i vardagen. **2)** Grönare mat på tallriken. **3)** Plats för föräldraskapet. **4)** Plats för mänskliga möten. **5)** Balansera stressen. **6)** Närhet till naturen. **7)** Närhet till kulturen.

Stress och kulturkrockar

För studerande med svenska som andraspråk kan mötet med folkhögskolan bli frustrerande och stressande. Fornbys arbetslag för Allmän kurs med svenska som andraspråk har formulerat ett antal erfarenheter av vad som skapar stress hos de studerande. Här finns en rad utmaningar att möta:

- Höga förväntningar och drömmar som man märker att man inte kan förverkliga.
- Svårt att ge diskussioner värde och status då man kommer ifrån en kultur där man ska skriva av lärarens ord, inte använda egna.
- Den kognitiva förmågan är högre än den språkliga förmågan att uttrycka dessa tankar. Frustration då man inte kan uttrycka det man vill säga.
- Ibland märker man inte de språkliga bristerna eftersom folk förstår vad man säger. Språket har då ett flyt som fungerar bra i vardagen men nivån räcker inte för högre studier.
- Det tar lång tid att nå sina mål. Många säger att de har studerat mycket i sina hemländer och borde bli klara snabbare och andra säger att de pratar ju så bra svenska att de borde klara det här. Detta leder till en betyghets då de studerande blir stressade och frustrerade över att de inte når sina behörigheter.
- Många tankar i huvudet kring vad som händer i hemlandet, påtryckningar från hemlandet om framgång i det nya landet, stark oro för nära och kära samt posttraumatisk stress skapar problem med närminnet och svårigheter att fokusera.
- Att en studerande har ett utvisningsbeslut som hotar och därmed inte kan fokusera på studierna.
- Det nya språket används enbart i liten grad utanför skolan och därmed praktiserar man inte det man lärt sig. Språk- och kunskapsutvecklingen sker väldigt långsamt.

Hur ska agendamålen behandlas i vår kurs? Ska något eller några av de sju landmärkena vara vägledande för vår planering? Hur hanterar vi stress och kulturkrockar?

7. Ämnesbehörigheter, kunskap om andra skolformer

I de gymnasiegemensamma ämnena ger skolan godkännande för behörighet i de ämnen som ingår i grundläggande behörighet. Även en del särskilda behörigheter kan ges. För alla behörigheter gäller att de ska motsvara gymnasiets kunskapskrav för betyget E.

I varje ämne bör ämneslärarna ta fram ett gemensamt dokument "Skolans krav för godkänt" som de studerande kan ta del av. De ämnesansvariga lärarna ansvarar för att dokumenten uppdateras och görs tillgängliga inför varje läsår.

De behörigheter en ny studerande har med sig från tidigare studier läggs in av administrationen. De kursansvariga stämmer av att informationen är korrekt i samband med utvecklingssamtal 1.

När en studerande uppnår kraven för behörighet i ett ämne registrerar läraren detta i Schoolsoft, och informerar den studerande.

Folkhögskolan kan också intyga behörighet motsvarande grundskola. Då är det ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska, samhällskunskap och matematik som bedöms.

Lokala kontakter med lärare och studie- och yrkesvägledare är naturligtvis en bra kunskapskälla.

Här finns ytterligare information:

- Information om behörighet till högre studier på Folkbildningsrådets hemsida.
- På skolverkets hemsida finns information om läroplaner och mål. Här finns också vuxenutbildningen och SFI. skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser.

8. Innehåll och arbetsformer

Vilket är det centrala innehållet i vår kurs? Hur ska vi arbeta med de olika delarna? Hur går det till när vi är framgångsrika i vår undervisning?

Minst halva tiden på allmän kurs ägnas åt de gymnasiegemensamma ämnena. Därutöver kan det finnas olika inriktningar eller profiler för just en kurs eller för hela skolan.

Man kan se 3-4 olika modeller för hur man organiserar studierna. Gemensamt är att heltidsstudier innebär minst 20 klocktimmar undervisning varje vecka.

Sammanhållen grupp. En kursgrupp om kanske 15-20 deltagare har alla lektioner i samma grupp, oftast i sitt hemklassrum. Spännvidden i nivåer kan vara stor i de olika ämnena. Sammanhållningen i gruppen prioriteras och det är inte så viktigt att schemat ser likadant ut hela tiden. Man möter relativt få lärare.

Basschema. Alla ämnen, inriktningsstudier, friskvård osv finns på ett fast schema. Deltagare från flera kursgrupper kan gå i olika grupper i olika ämnen beroende på nivå. Studerande kan få en närmare anpassning till sin egen nivå i olika ämnen. Lärarna är mer av ämnesspecialister och en studerande möter fler olika lärare.

Temastudier. Ämnena studeras tematiskt (Krig o fred, vatten, kläder, barn...) under längre eller kortare tidsperioder. Arbetet sker till stora delar i grupp och deltagarna har stor frihet och möjlighet att påverka upplägningen.

Block i intensivperioder. Man läser enligt principen "ett ämne i taget". I stället för att ha ett ämne 2 lektioner i veckan i 35 veckor så lägger man ut 70 lektioner på några få veckor.

Vanligen är schemat ganska statiskt. En schemaposition innebär att en lärare har samma grupp varje vecka hela läsåret. Ett sätt att öka vår flexibilitet för att stödja de studerande kan vara att en lärare har "dubbelgrupp" med 25-30 studerande under perioder med genomgångar och föreläsningar, och att man under andra perioder delar upp i grupper med 7-8 deltagare per lärare för arbete i seminarieform och med enskilda uppgifter.

Lärarnas arbets- och ämneslag behöver finna former för planering, uppföljning och utvärdering med mötestider och tider där man är tillgänglig för de studerande utanför lektionstid.

Frågan om innehåll och arbetsformer handlar inte bara om struktur, utan också om metod. Hur kan vi t ex använda estetiska lärprocesser och olika former av praktiskt arbete som odling, entreprenörskap mm.

Kultur, kropp och själ

En eftermiddag i veckan har Fornby KKS - kultur, kropp och själ. Deltagarna i alla skolans kurser kan välja mellan olika estetiska ämnen, friskvård, matlagning mm.

"Det är kul och man kan slappna av, och man får prata medan man jobbar", sa en studerande. Men det finns också ett djupare syfte:

Hjärnan behöver både teoretisk och praktisk stimulans för att utvecklas. Estetisk och fysisk aktivitet stärker inläringen och ger bättre resultat i de teoretiska ämnena. Deltagaren får prova på olika aktiviteter och kanske upptäcka nya sätt att uttrycka sig. KKS kan vara en start på kreativ utveckling och fördjupning.

Att få mötas över kursgränserna, även med SFI-studerande, ger större gemenskap och sammanhållning på skolan. KKS blir också ett sätt att träna svenska språket för en del studerande.

Kan vi fördjupa samverkan mellan praktiska och teoretiska inslag i alla ämnen?

9. Lärplattform, pedagogiska resurser

Många använder Schoolsoft för planering, information till deltagarna, inlämnande av uppgifter mm.

Alltfler använder t ex Google Education eller It's learning som pedagogisk plattform. Att dela ett dokument är lättare än att skicka in en uppgift per mejl. Det uppmuntrar att man arbetar med feedback och utvecklar sitt dokument undan för undan och läraren kan följa hur arbetet utvecklas. När arbeten ska lämnas in blir det annars ofta så att studerande vill jobba lite till innan man lämnar arbetet ifrån sig, trots att man egentligen inte kommer någon vart.

Alla lärare och studerande på Fornby har tillgång till Nationalencyklopedin på nätet.

De studerandes skriftliga arbeten kan kollas mot Urkund, en mejltjänst att prenumerera på. Den studerande kan själv mejla sitt arbete till lärarens Urkundadress, eller läraren kan mejla de arbeten som lämnats in. Svaren visar om arbetet är plagierat från internet, och i så fall vad och hur mycket.

Legimus och inlästa läromedel är bra hjälpmedel för studerande som inte kommit så långt med svenskan, eller har dyslexi.

Genom folkbildningsnätet finns möjlighet att använda en konferenstjänst för distansmöten.

Använder vi programmens alla möjligheter på ett bra sätt? Vilka andra plattformar och pedagogiska resurser behöver vi? Har vi tillgång till rätt utrustning och programvara?

10. Policys för likabehandling, miljö, droger...

På folkhögskolor finns dels egna policys och som regel gäller huvudmannens policys även skolan. Ofta har skolan lokala handlingsplaner utifrån huvudmannens olika policys.

Exempel på planer och policys att ta hänsyn till i verksamheten är:

- Drogpolicy
- Likabehandlingsplan
- Policy för förstärkningsinsatser
- Miljöplan och miljöhandbok
- Arbetsmiljöplan

Självklart ska de studerande delta i utformningen av policys och handlingsplaner. Dom arbetar också på skolan.

11. Utvecklingssamtal och personliga mål

De kursansvariga bör genomföra 2-3 personliga utvecklingssamtal med var och en av deltagarna under ett läsår. Ett förberedelse- och dokumentationsmaterial för dessa samtal kan t ex innehålla följande punkter:

- Vilka mål man har
- Vad man är mest nöjd med
- Vad man vill förbättra
- Hur man ser på studiemiljön

Utvecklingssamtalet är ett individuellt personligt samtal om mål, resultat, arbetsmiljö, planer och utvecklingsbehov. Det är alltså inget förhör utan just ett samtal. Genom att både lärare och studerande har samma förberedelsematerial så vet man vad samtalet ska handla om och kan

förbereda vad man vill ta upp. Man behöver alltså inte nödvändigtvis gå igenom förberedelsematerialet punkt för punkt.

Man bör dokumentera vad man har kommit överens om tillsammans så att man kan följa upp det vid nästa samtal.

En fråga att diskutera är om flera lärare ska vara med på ett samtal. Det kan vara bra om man är flera som delar på kursansvaret, men det skapar också en snedbalans i samtalet med flera lärare mot en ensam studerande, och det tar mycket tid för lärarna.

Inför det andra utvecklingssamtalet, som normalt sker i början av vårterminen, bör den studerande stämna av med sina respektive ämneslärare hur det går i studierna, hur man ligger till i förhållande till behörigheter och om det t ex behövs några kompletteringar eller extra insatser. Ämneslärarna bör erbjuda tider när de studerande kan komma till läraren i slutet av höstterminen.

En utgångspunkt när man diskuterar personliga mål kan vara om de ligger innanför eller utanför den studerandes trygghetszon. Personlig utveckling handlar ju om att gå utanför det som är tryggt och vant och utmana sig själv.

12. Förhållningssätt i undervisningen

Lärarna planerar och följer upp undervisningen, t ex med hjälp av planeringsfunktionen i Schoolsoft eller i Google Education. Studerande kan ta del av planering och dokumentation i respektive ämne.

Under 2017 arbetade lärarna på Fornbys allmänna kurser, med stöd från Spism, med "Landmärkesprojektet" för att utveckla arbetssättet med studerande med funktionsnedsättning. Här följer ett antal punkter från det arbetet:

- Vi behöver förstå de studerandes trygghetszon. Den ser olika ut för var och en och metoderna för att våga sig utanför och prova nytt varierar.
- Det finns ibland en inlärd hjälplöshet. Det krävs tillit för att slå hål på skalet.
- En del studerande lägger ner massor av tid och kraft, men kommer ingenstans. De blir väldigt stressade över att inte nå de mål de trodde de skulle nå, trots allt slit.
- Folkhögskolan vill ha mycket samtal och diskussion. Det kan upplevas som rörigt och otydligt.
- Studerande går in i olika roller i en grupp. Ofta gör man inget aktivt val, utan hamnar i en roll – som kan vara destruktiv.
- I ett grupparbete kan vi ge deltagare olika uppgifter som "Idag ska du lyssna" eller "Idag ska du anteckna". Det kan vara ett sätt att ge den som är tyst och försiktig en tydlig uppgift, eller att träna den som alltid brukar prata mest i att vara tyst och lyssna.
- En daglig promenad i friska luften ökar hälsa, välbefinnande och ork. Flera kurser har provat att gå 15-20 minuter mitt på dagen. Resultatet är både att deltagarna orkar bättre på eftermiddagen, och att det uppstår många spontana samtal mellan deltagare och lärare.
- Fråga studerande om stress, sömn, hälsa och hur det påverkar studierna.
- Ett sätt att balansera stress kan vara att avgränsa arbeten. Dela upp i mindre delar så att den studerande kan "bocka av". Man kan visa att man faktiskt kan nå resultat.
- I en av Fornbys kurser har man tre anslagstavlor. En där man varje dag går igenom dagens program och vad som ska hända, en andra tavla för det som man jobbar med just nu och en tredje för saker som ska hända i framtiden. Man går igenom och diskuterar nästa veckas schema varje fredag.

- Hitta en balans mellan tydlighet och frihet. Ansvaret ligger hos den studerande själv. Att servera allting färdigt blir kontraproduktivt. Samtala om den studerandes förväntningar, varför man misslyckats tidigare, förändringsvilja och ansvar.
- Interkulturella möten, t ex mellan deltagare i Allmän kurs och SFI, är ett sätt att öka förståelse och bli mer intresserad av samhällsfrågor. Deltagare kan prata om vilken musik de lyssnar på, vilken mat de gillar, sin familj etc. Eller intervjuar varandra om politik och samhälle.

Grit_

(från ett radioprogram i P1 – t.sr.se/2kk3qiw)

Begreppet grit har den senaste tiden fått allt större genomslag, bland annat genom psykologiprofessorn Angela Duckworths arbete. Grit kan sägas handla om målmedveten ihärdighet och kämparanda. Att man vill anstränga sig och har en förmåga att komma igen efter misslyckanden.

För oss kan det handla om att ge stöd och uppmuntran och att ge uppmärksamhet och beröm för ansträngning snarare än resultat. Att hjälpa till att hitta målmedvetenhet och verktyg för att klara av saker. Att fokusera på beteendemål, vad den studerande gör och hur den är, istället för effektmål, om man klarar behörigheter.

Om man är trygg i den man är klarar man motgångar och strul.

Den bästa belöningen ligger i att man klarar av saker och känner sig nöjd. Att man har lärt sig att bemästra något. Då behövs inga yttre stimulanser. Vi kan fråga "Är du nöjd?" eller "Vad är du mest nöjd med?".

13. Studerandeinflytande

Folkhögskolan verkar för att stärka och utveckla demokrati och delaktighet i samhället och i skolan. Det innebär att de studerande ska ha inflytande över studierna och arbetet i skolan. Detta sker bl a genom att man i respektive kursgrupp regelbundet har "klasstimme" eller liknande. Formerna kan växla mellan att läraren leder passet och att de studerande själva tar ansvaret, med eller utan lärarens medverkan.

Varje kurs utser representanter till skolans kursråd, där också lärare och servicepersonal är representerade och rektor ingår. Kursrådsarbetet ska ge träning i mötesteknik och demokratiska mötesformer och det ska ledas av studerande. De studerande uppmuntras att kalla till egna möten utan personalrepresentanter.

Kursrådet utser studerandeskyddsombud som företräder de studerande i arbetsmiljöfrågor, bland annat genom att ingå i skolans miljö- och arbetsmiljöledningsgrupp.

I början av vårterminen har vi ofta arrangerat kvalitetsverkstäder. Utgångspunkten har varit svaren på kvalitetsenkäten FBkvalitet i nov-dec. På verkstäderna får de studerande tolka sina egna svar och diskutera vilka åtgärder man vill se för att höja skolans kvalitet i olika avseenden. Kursrådet har sedan kunnat arbeta vidare med de olika förslagen till åtgärder.

14. Närvaro, studier i normal takt

Skolan rapporterar varje termin till CSN vilka som studerat i normal takt och, om man inte gjort det fullt ut, hur många veckor man studerat i normal takt. Den som inte studerat i normal takt riskerar, utöver att inte nå sina mål, att bli återbetalningsskyldig för studiemedel till CSN.

För grundläggande behörighet finns ett omfattningskrav om sammanlagt tre år. Det kan vara

- tre år på folkhögskola,
- ett år på gymnasium och två år på folkhögskola,
- två år på gymnasium och ett år på folkhögskola, eller
- ett års arbetslivserfarenhet och två år på folkhögskola.

För ett år på folkhögskola krävs minst 30 veckors studier i normal takt.

Vi registrerar närvaro i Schoolsoft så exakt som möjligt i minuter och utan att värdera skälen för frånvaro. Den studerandes närvaro diskuteras i de enskilda utvecklingssamtalen så att var och en får klart för sig hur stor frånvaron är och vad den innebär. Varje studerande kan själv föränmäla frånvaro och se sin samlade frånvaro på Schoolsoft.

Den som varit frånvarande mer än en vecka i streck ska rapporteras till CSN. Skälen för frånvaron är sedan en fråga mellan den studerande och CSN.

För en studerande som inte klarar tillräckligt hög närvaro är en möjlighet att ändra studietakt till 75 eller 50 procent. Den som är under 20 år gammal kan dock bara studera på heltid med studiemedel.

Är lärarna konsekventa och gör likadant med registreringen? Vad kan vi göra för att öka närvaron hos studerande med oroväckande hög frånvaro?

15. Förstärkningsbidrag och specialpedagogik

För deltagare i allmän kurs kan vi söka förstärkningsbidrag genom Spsm, Specialpedagogiska skolmyndigheten. Det är en del av folkhögskolornas statsbidrag som sätts av och fördelas genom Spsm. Kravet är att behovet har dokumenterats tillsammans med den studerande. Fornby har en särskild blankett för detta som ska lämnas in efter det första utvecklingssamtalet, i oktober. Till grund för arbetet med bidraget ligger en förstärkningspolicy som beslutats av skolans styrelse.

Vi vet av erfarenhet att ett antal deltagare i varje kurs kommer att ha behov av förstärkningsbidrag, ofta för att man behöver en mindre grupp för att lyckas med studierna. På Fornby fördelas därför en del av bidraget i förskott i den tjänstefördelning vi gör inför varje läsår. Vi räknar med 20 undervisningstimmar, uvt, per deltagare med funktionshinder och läsår som schablon. Om antalet berörda deltagare blir fler än i den preliminära fördelningen så får kursen extra undervisningstimmar som disponeras av de kursansvariga.

Några av lärarna har specialpedagogisk kompetens. Hur använder vi den på bästa sätt?

En del studerande vill inte erkänna, för sig själv eller andra, att de har ett funktionshinder. Andra är så uppfyllda av det att man hindrar sig själv genom att alltför snabbt bestämma sig för att man inte klarar saker på grund av sin diagnos. Det krävs en förtroendefull relation för att läraren ska kunna möta var och en utifrån sina förutsättningar och behov.

Folkhögskolan står för alla människors lika värde och att låta varje individ utvecklas utifrån sina förutsättningar. Vi behöver vara uppmärksamma på att vi inte hamnar i en normalitetskultur där utgångspunkten i stället är att de studerande ska anpassas till samhället och bli "normala".

16. Studie- och yrkesvägledning

Skolans studie- och yrkesvägledare kan bokas in som resurs i kurserna och håller sig uppdaterad om arbetsmarknadsprognoser, intagningskrav till olika utbildningar, hur gamla betyg ska omräknas till behörigheter etc.

Eftersom Syv-tiden är begränsad bör en hel del av informationen om studie- och arbetsmarknaden ske i den ordinarie undervisningen.

Högskolan Dalarna gör särskilda Öppet Hus-arrangemang som vänder sig till de studerande på Dalarnas folkhögskolor.

Hur kan vi utveckla samverkan med yrkes- och andra utbildningar, arbetsmarknad etc?

17. Kurator, stödfunktioner

En hel del av våra studerande kan ha behov av kurativt stöd i olika former. På Fornby har vi valt ett synsätt där vi resonerar ungefär så här:

Vi är en skola för vuxna och ska ägna oss åt det som har med studierna att göra. Vi utgår ifrån deltagarnas förutsättningar för studier, inte från deras problem. Vi lägger våra resurser på undervisningen och på kursansvariga lärare, snarare än på särskilda kuratorer. Det är alltså till sina kursansvariga lärare man som studerande i första hand ska vända sig om det kör ihop sig på ett eller annat sätt.

Ibland kommer naturligtvis en del problem i vägen för studierna och då är det viktigt att vi kan hantera dem. Fornby har ett avtal med en psykologbyrå dit lärare kan vända sig för rådgivning. Efter samtal med rektor kan vi också erbjuda studerande psykologstöd.

Någon gång per år genomför en psykolog grupphandledning för lärarna för generella samtal om psykosociala frågor i verksamheten.

Även servicepersonalen - vaktmästare, kockar, administratörer, städare m fl, har en pedagogisk uppgift och kan vara ett viktigt stöd för studerande, både som förebild och arbetskamrat och genom att hjälpa till att lösa praktiska problem. Fixa inloggningar, lösa knutar med CSN, hjälpa till att få till städ- och samarbetsrutiner på internatet mm.

18. Uppföljning och utvärdering

Utvärdering syftar till lärande, att bli klokare i framtiden. Det skiljer sig från uppföljning där fokus ligger på hur vi ligger till mot våra mål och vad vi behöver justera i vår pågående verksamhet.

Utvärderingar sker på olika nivåer och med olika utgångspunkter. Grundläggande är att vi utvärderar skolarbetet tillsammans med de studerande. Enskilt sker detta i första hand genom utvecklings-samtalet.

För alla studerande genomförs kvalitetsenkäter i slutet av höstterminen. Vi använder FBkvalitet för deltagare i allmänna och särskilda kurser och gör egna enkäter för SMF, SFI, Etableringskurser och Svenska från dag ett. Gemensamt för vårt arbete med enkäterna är att svaren i första hand ska tolkas av dem som svarat. Vi genomför kvalitetsverkstäder där vi redovisar svaren och på olika sätt frågar de som svarat vad svaren betyder. Genom kvalitetsverkstäderna får vi fram underlag för nya mål och handlingsplaner. Det kan gälla kursgruppens arbete resten av läsåret, kursrådets arbete med skolgemensamma frågor eller skolans verksamhetsplan för det kommande året.

Resultatet av kvalitetsenkäten behandlas också på en personaldag i januari/februari. Där utvärderas arbetet och slutsatserna blir till mål och aktiviteter i årets verksamhetsplan.

Till en personaldag på försommaren får varje arbetslag i uppdrag att redovisa det bästa som hänt under året och de viktigaste problem och utmaningar man ser framför sig. Redovisningarna sammanställs och blir ett underlag för arbetet under det kommande läsåret.

Fornbys verksamhet redovisas formellt i två olika dokument. Det ena är verksamhetsberättelsen som är en del av huvudmannen Landstingets redovisning. Det är en kortare översiktlig berättelse med fokus på måluppfyllelse, ekonomi, personalstatistik etc. En längre årsredogörelse görs under våren och utgör styrelsens redovisning till Folkbildningsrådet. I den berättar varje kurs om sin verksamhet och sina resultat under kalenderåret. Det innebär att kursansvariga ska skriva en redogörelse varje termin. Årsredogörelsen är Fornbys historiebok och här är det viktigt att beskriva själva innehållet i verksamheten, inte bara måluppfyllelse och statistik. Men årsredogörelsen behöver också handla om framtiden, dvs hur framtidsutsikterna ser ut, vad vi planerar för, vad som oroar oss och vad vi drömmer om.

En särskild fråga är vilket utrymme varje kurs har i skolans budget. Fornby har valt att inte fördela detaljerade budgetar på respektive kurs. Framförallt för att slippa administrativt arbete och fokusera på det pedagogiska.

Att utvärdera normativt, mot uppsatta mål, är ofta relativt enkelt jämfört med formativ utvärdering där utgångspunkten är individens faktiska utveckling. Syftet med utvärderingen är avgörande för om den t ex görs med en enkät eller i en process.

Utvärdering handlar inte bara om de studerande. Vi behöver också utvärdera lärarbetet. En metod är kollegial utvärdering där ett arbetslag utvärderar ett annat, på skolan eller mellan skolor. Lärarnas utvecklingssamtal med rektor är också ett tillfälle för reflektion om vad man lärt sig.

19. Studeranderätt, kostnader, internat, mat

I skolans studeranderättsliga standard framgår vilka rättigheter och skyldigheter en studerande har när det gäller regler på skolan, men också i samband med om en kurs behöver ändras eller ställas in. Där finns regler om varning, avstängning och avskiljande. Den studeranderättsliga standarden är fastställd av skolans styrelse.

I en bilaga till standarden redovisas kostnader och villkor i samband med studierna. Det gäller bekräftelseavgiften som används till olika gemensamma kostnader för fika, fester, studieresa mm och det enskilda bokkontot som används för inköp av böcker och studiematerial. Där finns också priserna för internatboende och måltider.

För de boende på internatet finns ett särskilt hyreskontrakt.

Folkhögskolorna i Dalarna har ett avtal med Dalatrafik som innebär att man får ungdomsrabatt på månadskort även om man är äldre än 25 år. Om man inte har Mecenatkort eller liknande kan man få ett rabattkort genom receptionen.

20. Studieomdöme

I stället för betyg sätter folkhögskolan ett studieomdöme om den studerandes förutsättningar för fortsatta studier. Omdömet sätts som en siffra mellan 1 och 4, med halvpoäng emellan, utifrån sexton kriterier inom fyra områden. Omdömet ska grundas i en gemensam bedömning från så många som möjligt som arbetat med den studerande.

I samband med utvecklingssamtal 2 ska varje studerande få information om kriterierna. Den som inte vill få ett omdöme kan anmäla det inför behandlingen och kan då inte heller få ett omdöme i efterhand.

Det finns ett Excelark med kriterierna som varje lärare kan använda för sin bedömning och det finns särskilda rutiner för hur omdömessättningen ska gå till.

Varje lärare som haft en studerande lämnar ett förslag till omdöme till administrationen. Administrationen sammanställer förslagen till det omdömeskollegium som rektor kallar till och där alla lärare ska delta.

Efter kollegiemötet makuleras alla underlag och besluten skrivs in i ett för skolan gemensamt protokoll. Vi diskuterar inte med studerande i efterhand vad som sades under omdömeskollegiet, men alla studerande har rätt att få information om sitt omdöme även om det inte utfärdas på ett formellt intyg.

När en studerande fått ett omdöme utfärdat på Folkbildningsrådets intyg krävs det 30 veckors studier innan ett nytt kan sättas.

Kvalitetsmaterial för arbetslag i allmän kurs

Materialet har ursprungligen producerats i "Landmärkesprojektet" på Fornby folkhögskola 2017. Projektet genomfördes med stöd av Specialpedagogiska Skolmyndigheten, Spsm.

Samtliga 18 lärare i allmän kurs på Fornby deltog i projektarbetet. De fem olika arbetslagen har deltagit i en seminariedag med läkaren Johan Hallberg om "Sju landmärken för hälsa och hållbar utveckling" och i handledning med psykolog, studerat litteratur, gjort studiebesök på andra folkhögskolor och formulerat inriktningar för sitt arbete.

Kvalitetsmaterialet har skrivits av Per Erik Kaj, då rektor på Fornby, med hjälp av arbetslagens redovisningar och frågeställningar. Idéer till materialet kommer också från en fortbildningsgrupp för folkhögskolerektorer som arbetade med allmän kurs som tema.

Under 2018 har materialet på uppdrag av Folkhögskolornas serviceorganisation, FSO, redigerats om för att bli mer generellt och användbart på alla folkhögskolor. Flera exempel kommer ändå från Fornby. Texten skulle bli alltför lång och svårtillgänglig annars. Självklart ser det annorlunda ut på andra skolor där man har andra förutsättningar.